

Justitieutskottets yttrande 2021/22:JuU8y

Vårändringsbudget för 2022

Till finansutskottet

Finansutskottet har gett justitieutskottet tillfälle att yttra sig över Vårändringsbudget för 2022 (prop. 2021/22:99) och motioner samt förslag till utskottsinitiativ relaterat till beredningen av vårändringsbudgeten.

Justitieutskottet begränsar sitt yttrande till de förslag i propositionen och förslaget till utskottsinitiativ som gäller ändrade utgiftsramar och ramanslag för 2022 för utgiftsområde 4 Rättsväsendet.

Utskottet föreslår att regeringen bemyndigas att för 2022 besluta att statens låneram ökas för investeringar i anläggningstillgångar, att anslaget för Polismyndigheten ökas i förhållande till vårändringsbudgeten samt att riksdagen ska rikta ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen ska vidta vissa åtgärder för att minska passköerna. I övrigt föreslår utskottet att finansutskottet tillstyrker regeringens proposition i de berörda delarna.

I yttrandet finns två avvikande meningar (S, C, V, MP).

Utskottets överväganden

Vårändringsbudget för 2022

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen dels att utgiftsramen för utgiftsområde 4 Rättsväsendet ska uppgå till 62 998 986 000 kronor för 2022, dels att anslagen för 1:1 Polismyndigheten, 1:2 Säkerhetspolisen, 1:3 Åklagarmyndigheten, 1:5 Sveriges Domstolar, 1:6 Kriminalvården och 1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m. ska höjas enligt följande.

Anslag	Beslutad	Förändring av	Ny ram/Ny
Tusental kronor	ram/anvisat	ram/anslag	anslagnivå
	anslag		
1:1 Polismyndigheten	33 835 967	2 000	33 837 967
1:2 Säkerhetspolisen	1 828 382	20 000	1 898 382
1:3 Åklagarmyndigheten	2 022 249	1 000	2 023 249
1:5 Sveriges Domstolar	6 682 674	1 000	6 683 674
1:6 Kriminalvården	12 362 399	1 000	12 363 399
1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	39 987	55 000	94 987

Skälen till förslagen om anslagshöjningar är enligt regeringen att den säkerhetspolitiska utvecklingen i Sveriges närområde har medfört behov av att vidta åtgärder för att stärka det civila försvaret. Regeringen avser mot denna bakgrund besluta om en ny struktur för samhällets krisberedskap och civilt försvar vilket medför att Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Sveriges Domstolar och Kriminalvården kommer att få ytterligare uppgifter. Vidare anser regeringen att anslaget till Säkerhetspolisen behöver tillföras ytterligare medel för att myndigheten ska kunna vidta nödvändiga beredskapsåtgärder och stärka arbetet med att reducera hot och sårbarheter. Slutligen uppger regeringen att antalet skaderegleringsärenden har ökat varför utgifterna för skadereglering förväntas bli högre än tidigare beräknat.

I propositionen föreslås även att regeringen bemyndigas att under 2022 för anslaget 1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 299 000 000 kronor 2023–2026, vilket är en ökning med 107 000 000 kronor. Skälet är att det under 2021 inte fanns förutsättningar att börja ingå åtaganden inom programperioden 2021–2027. Därför avses två utlysningar genomföras under 2022 i stället för en, som tidigare var planerat, vilket väntas medföra ett ökat antal beslut om medel.

Förslaget till utskottsinitiativ

I det förslag till utskottsinitiativ som M-, SD-, KD- och L-ledamöterna lagt fram i finansutskottet föreslås att anslaget 1:1 Polismyndigheten ska ökas med 500 000 000 kronor utöver det som föreslås i regeringens proposition, dvs. en höjning till totalt 34 337 967 000 kronor. Som en följd av det föreslås också att ramen för utgiftsområde 4 Rättsväsendet ökas med motsvarande belopp till totalt 63 498 986 000 kronor. I övrigt föreslås inga ändringar i förhållande till vårändringsbudgeten.

Anslagsökningen syftar till att finansiera inköp av bättre utrustning och verktyg för polisen under 2022, t.ex. vattenkanoner, tårgas och kroppskameror samt annan nödvändig utrustning som används i andra europeiska rättsstater för att hantera allvarliga ordningsstörningar och våldsamma upplopp. Resurserna ska även finansiera inköp av nya polisfordon. Vidare ska anslagsökningen öka förutsättningarna för polisen att korta de långa handläggnings-tiderna för att få pass, exempelvis genom att under en begränsad tid hålla pass-expeditioner öppna under kvällar och helger.

Kompletterande information

Anläggningstillgångar

Med anläggningstillgångar avses tillgångar som är avsedda att stadigvarande brukas eller innehas (4 kap. 1 § årsredovisningslagen [1995:1554]). Med stadigvarande menas en period på minst ett år och i de flesta fall betydligt längre än så.

Anskaffning av utrustning som klassificeras som anläggningstillgångar ska finansieras med lån (2 kap. 1 § kapitalförsörjningsförordningen [2011:210]).

När det gäller myndigheternas införskaffande av anläggningstillgångar så beslutar riksdagen om en låneram för investeringar i statens egen verksamhet som avser staten som helhet och inte specifika myndigheter (se bet. 2021/22:FiU1 punkt 4). Riksdagen har därvid bemyndigat regeringen att för 2022 besluta om lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 51 230 miljoner kronor.

Avgiftsfinansierad verksamhet

Passverksamheten på Polismyndigheten är avgiftsfinansierad i enlighet med passförordningen (1979:664). Myndigheten kan därför inte använda anslagsmedel till den verksamheten.

Verksamheten bedrivs med det ekonomiska målet om full kostnadstäckning i enlighet med 5 § andra stycket avgiftsförordningen (1992:191), som stadgar att om inte regeringen har föreskrivit något annat så ska avgifter beräknas så att de helt täcker verksamhetens kostnader. Det innebär att nivån på avgiften för pass är satt på ett sätt så att den täcker kostnaden för handläggningen av ärendet.

Information från justitiedepartementet och Polismyndigheten

Under beredningen av ärendet har företrädare för justitiedepartementet och Polismyndigheten besökt justitieutskottet och bl.a. informerat om hur förslaget till utskottsinitiativ skulle påverka Polismyndighetens verksamhet.

Från Polismyndighetens sida anfördes bl.a. följande. Enligt myndighetens prognos kommer man att ha ett anslagssparande om ca 200 miljoner kronor vid årets slut. När det gäller inköp av fordon utgör det en investering som görs mot en låneram. De fordon som förstördes vid de s.k. påsk-upploppen var försäkrade. Slutligen är passverksamheten fullt ut avgiftsfinansierad. Enligt Polismyndigheten är detta omständigheter som bör beaktas vid ett beslut om att tillskjuta resurser i syfte att stärka myndigheten inom dessa områden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar den uppfattning som ledamöterna i finansutskottet för fram i sitt förslag till utskottsinitiativ om att Polismyndigheten är i behov av ytterligare förstärkningar utöver den anslagsökning som regeringen föreslår. Polismyndigheten behöver ökade resurser för att säkra tryggheten för medborgarna samt bättre utrustning för att bekämpa våldsverkare och grovt kriminella. Vidare är det viktigt att resurser tillförs för att myndigheten ska kunna korta handläggningstiderna för passansökningar.

Mot bakgrund av den kompletterande information som redovisats ovan bör dock ändringen i vårändringsbudgeten utformas på ett annat sätt än vad som föreslås i förslaget till utskottsinitiativ.

Justitieutskottet anser att riksdagen ska bemyndiga regeringen att för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet öka låneramen för staten för 2022 med 150 000 000 kronor. Regeringen kan därefter öka Polismyndighetens låneram med motsvarande belopp för att finansiera myndighetens inköp av bättre utrustning och verktyg för att hantera allvarliga ordningsstörningar och våldsamma upplopp samt inköp av nya polisfordon.

När det gäller passverksamheten anser justitieutskottet att riksdagen ska besluta om att ramen för utgiftsområde 4 och anslaget 1:1 Polismyndigheten ökas med 350 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag i vårändringsbudgeten. Anslagsökningen får användas för utgifter avseende Polismyndighetens verksamhet, t.ex. i syfte att korta köerna i passverksamheten. Därvid bör regeringen bl.a. överväga att fatta beslut om ett tillfälligt undantag från det ekonomiska målet om full kostnadstäckning för Polismyndighetens passverksamhet. För att säkerställa att så sker bör riksdagen tillkännage att regeringen ska vidta åtgärder för att minska passköerna och att regeringen därvid fattar ett beslut om ett tillfälligt undantag från det ekonomiska målet om full kostnadstäckning för Polismyndighetens passverksamhet, eller vidtar annan åtgärd som uppnår samma resultat.

Justitieutskottet föreslår således att finansutskottet genom ett utskottsinitiativ ställer sig bakom det ovan anförda.

Justitieutskottet anser däremot att regeringens förslag till ändrad ram och ändrade anslag för utgiftsområde 4 är väl avvägda i övriga delar. Utskottet föreslår därför att finansutskottet tillstyrker regeringens förslag i dessa delar.

Stockholm den 31 maj 2022

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Johan Forssell (M), Petter Löberg (S), Louise Meijer (M), Adam Marttinen (SD), Maria Strömkvist (S), Linda Westerlund Snecker (V), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Gustaf Lantz (S), Carina Ödebrink (S), Juno Blom (L), Tobias Andersson (SD), Martin Marmgren (MP), Ingemar Kihlström (KD), Malin Björk (C) och Magnus Oscarsson (KD).

Avvikande mening

1. Vårändringsbudget för 2022 (S, C, V)

Fredrik Lundh Sammeli (S), Petter Löberg (S), Maria Strömkvist (S), Linda Westerlund Snecker (V), Gustaf Lantz (S), Carina Ödebrink (S) och Malin Björk (C) anför:

Vi anser att regeringens förslag till ändrad ram och ändrade anslag är väl avvägt och att finansutskottet bör ställa sig bakom vårändringsbudgeten för 2022 när det gäller utgiftsområde 4 Rättsväsendet. Under utskottets beredning av ärendet har det framkommit att Polismyndigheten redan utan tillskottet som nu föreslås i utskottsinitiativet kommer att ha ett överskott om ca 200 miljoner kronor år 2022 och att några tillskott för passverksamheten eller för inköp av nya fordon eller ny utrustning inte behövs. Vi anser mot den bakgrunden att finansutskottet inte bör ta något utskottsinitiativ.

2. Vårändringsbudget för 2022 (MP)

Martin Marmgren (MP) anför:

Jag står bakom förslagen i vårändringsbudgeten om förstärkningar inom rättsväsendet, men anser att anslaget för Polismyndigheten borde ökas med 500 000 000 kr. Ett tillskott till polisen skulle kunna användas till att anställa fler civila, så att inte poliser som arbetar i yttre tjänst mot gängvåldet och den grova kriminaliteten behöver bemanna passexpeditioner, receptioner och polisens kontaktcenter.

Sedan mer än ett år tillbaka bemannas receptionen i Rinkeby delvis av poliser som ryckts från sina ordinarie tjänster. Anledningen är att receptionisterna behövt täcka upp i passexpeditioner eftersom vakanserna där inte får ersättningsrekryteras. Medan delar av den lokala personalen som utgör spjutspetsen i både den förebyggande och brottsbekämpande delen av kampen mot gängkriminaliteten tvingas bemanna receptionen i Rinkeby bussas poliser in från andra delar av landet för att hantera en problembild de inte har kunskap om. Detta innebär att också dessa poliser tas från arbetet i de hemorter där just de behövs och har bäst lokalkännedom.

Detta är bara exempel på ett problem som inte är isolerat till Stockholm. De satsningar som gjorts på Polismyndigheten har inte räckt. Mer pengar måste till för att lösa den uppkomna situationen och jag har för avsikt att återkomma med förslag på sådana satsningar i ett annat sammanhang.

Jag anser dock inte att det förslag till utskottsinitiativ som M-, SD-, KD- och L-ledamöterna lagt fram i finansutskottet löser de problem som nämnts ovan. Finansutskottet bör därför enligt mig inte ta något sådant utskottsinitiativ.